

Boverkets rapport (2023:20) Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan – och en utökad klimatdeklaration

Remiss från Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet
Remisstid den 31 maj 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog

Sammanfattning av ärendet

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet har skickat Boverkets rapport Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan - och en utökad klimatdeklaration (2023:20) till bland annat Stockholms stad för yttrande. I remissen ingår också Boverkets promemoria som kompletterar rapporten. Remissen avser endast det förslag som berör gränsvärden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB, som underremitterat till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Stockholms hem och AB Familjebostäder. Trafiknämnden avstår från att svara då det inte anses omfatta nämndens verksamhet.

Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara då de inte har något att erinra mot förslaget.

Stadsledningskontoret ser positivt på införandet av gränsvärden och poängterar att gränsvärdena fram till 2030 kan behöva sänkas ytterligare samt har synpunkter i sak gällande kategorisering och möjlighet till undantag för vissa byggnader.

Exploateringsnämnden välkomnar ett införande av nationella gränsvärden och en utökad klimatdeklaration men konstaterar att Boverkets analys inte är heltäckande och att det därmed inte är säkerställt om införandet kan försvåra att nå stadens bostadsmål.

Fastighetsnämnden ser positivt på förslaget men lyfter fram behovet av underkategorier för att inte omöjliggöra nybyggnationen av teknikintensiva byggnader som exempelvis badhus.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiva till förslaget men anser att det behöver förtydligas vilket gränsvärde som kommer att gälla för byggnader som innehåller olika byggnadstyper samt hur verifierat ska kvalitetssäkras.

Stockholms Stadshus AB ser positivt på förslaget men påpekar att för projekt där projektering påbörjats men som byggs efter 2025 kan till viss del behöva projekteras om för att klara de nya gränsvärdena vilket innebär kostnadsökning och försening.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag ser i huvudsak positivt på förslaget om att införa gränsvärden för klimatpåverkan i byggskedet. Förslaget ligger i linje med Stockholms stads ambitiösa klimatmål och gränsvärden för klimatpåverkan vid nybyggnation och är en viktig del för att omfatta den sektor som står för en stor del av stadens klimatpåverkan.

Det rödgröna styret har sedan budget 2023 utrett hur gränsvärden för klimatbelastning skulle kunna införas inom Stockholms stad och därmed föregå införande av nationella gränsvärden år 2027.

Nivåerna för de föreslagna gränsvärdena är rimliga och en stegvis höjning av gränsvärden är positivt för att skapa långsiktiga och rimliga förutsättningar för byggnation och fastighetsutveckling. Dock behöver förslaget gränsvärde skärpas mer om Sverige ska uppnå en halvering av klimatutsläppen till år 2030 enligt nationellt klimatmål och byggbranschens färdplan inom Fossilfritt Sverige.

Införandet av gränsvärden från år 2025 kan dock innebära utmaningar utifrån ett tidigareläggande med två år för införandet av nya gränsvärden. För projekt som har planerats samt projekterats för att söka bygglov under år 2025 kan detta betyda merkostnader i ett svårt konjunkturläge inom byggbranschen.

Vid byggande av teknikintensiva byggnader som kräver stora mängder betong, såsom simhallar, kan det finnas svårigheter att uppnå gränsvärdet. Det kan av den anledningen finnas ett behov att dela upp grupp 2 i några olika byggnadskategorier med olika gränsvärden. Det kan också finnas vissa byggnader som bör undantas från kraven på gränsvärden, eller som kan ansöka om dispens vid särskilda skäl. Det kan exempelvis handla om byggnader som ska uppföras på platser med särskilt högt kulturvärde eller byggnader som är av vikt för rikets säkerhet. Likaså samhällsviktig karaktär såsom byggnader med skyddsrum.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets yttrande.

Stockholm den 29 maj 2024

Jan Valeskog

Bilaga

1. Remiss - Förslag till införande av gränsvärden för klimatdeklarationer av byggnader, dnr KS 2024/304-1.2
2. Remiss - Boverket PM Komplettering Gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan, dnr KS 2024/304-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Avslå borgarrådsberedningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Stockholm stad bör avstyrka alla ytterligare administrativa pålagor som kan leda till ökade byggkostnader. Vidare bör Stockholm stad tydligt framföra att ny EU-lagstiftning inte ska över implementeras i Sverige. I de fall som Sverige är tvingade att införa ett EU-direktiv eller förordning bör den svenska lagstiftningen motsvara miniminivån. Detta för att undvika konkurrensnackdelar och oproportionerligt höjda administrativa kostnader.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Klimatet är en ödesfråga som kräver slagkraftiga styrmedel och hållbara reformer. Bygg- och fastighetssektorn står för en femtedel av Sveriges totala inhemska utsläpp av växthusgaser. Centerpartiet anser att målet måste vara en klimatneutral byggbransch och välkomnar förslaget om införande av gränsvärden för klimatdeklarationer av byggnader.

Stadsledningskontoret skriver i sitt yttrande att anpassningen till ett nytt sätt att bygga för att minska klimatpåverkan i första hand berör entreprenörer och handlar till exempel om att lära sig nya arbetssätt, som att exempelvis bygga med trä i stället för med betong. Centerpartiet har i en motion föreslagit att Stockholms stad tar fram en träbyggnadsstrategi för att öka andelen nybyggnationer i trä och minska klimatutsläppen. Vi beklagar att styret sade nej till detta initiativ.

Med teknologiska framsteg och ekonomisk tillväxt finns stora möjligheter att snabbare ställa om till ett hållbart byggande och minska utsläppen från de bostäder som redan finns. Mer byggmaterial behöver kunna återbrukas, och man behöver planera smartare för att minska avfallet som uppstår när nya hus byggs.

Centerpartiet vill att Stockholm ska vara en föregångare när det gäller strävan mot ett mer hållbart samhällsbyggande. Genom att satsa på forskning, samtidigt som vi ställer tydliga krav på minskade utsläpp, kan vi också hitta lösningar som gör att det går att nå de mål som finns om klimatneutralt byggande.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Bostadsbristen i Stockholm har en negativ påverkan på vår ekonomi, försämrar kraftigt ungas möjligheter till eget boende samt bidrar till inlåsnings effekter i ett redan hårt reglerat och mycket trögt bostadssystem. Samtidigt behöver omställningen till ett mer hållbart samhälle fortsätta.

Enligt Boverket kommer förslaget om gränsvärden leda till ökade produktionskostnader, minskat byggande och högre hyror för hyresrätter. Parallellt anges andra överlappande styrmedel som koldioxidskatten och utsläppsrättigheter som mer styrande mot en hållbar byggbransch. Exploateringskontoret skriver därtill att det är svårt att avgöra av Boverkets analys vad dessa konsekvenser skulle få för effekt på staden.

Samtidigt som vi ser logiken i att inrätta ett nationellt regelverk för att minska byggsektorns klimatpåverkan - istället för lokala särregleringar - hade vi föredragit en annan tillämpning. Byggsektorn är redan hårt ansatt och staden är långt ifrån att nå sina bostadsmål. Istället för att inrätta ett gränsvärde utifrån en median som påverkar hela byggsektorn på bred front i ett redan mycket utmanande läge, vore ett golv att föredra med fokus på att motverka och fasa ut de allra mest klimatpåverkande byggmetoderna.

Trots goda intentioner riskerar ambitiösa klimatregleringar knäcka ryggen på den byggsektor som är helt avgörande för att motverka bostadsbristen i landet. Att sluta bygga får inte bli det enda hållbara alternativet. Sverige och Stockholm ska naturligtvis fortsätta ställa om. Men vägen till hållbarhet når vi ansvarsfullt genom teknikutveckling och successiv utfasning av miljöskadliga ämnen och arbetsmetoder - med utgångspunkt i respektive sektors förutsättningar och med hänsyn till samhällsnytta.

Ärendet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har skickat Boverkets rapport Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan - och en utökad klimatdeklaration (2023:20) till bland annat Stockholms stad för besvarande. I remissen ingår också Boverkets promemoria som kompletterar rapporten. Remissen avser endast det förslag som berör gränsvärden.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB, som underremitterat till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Stockholms hem och AB Familjebostäder. Trafiknämnden avstår från att svara då det inte anses omfatta nämndens verksamhet.

Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara då de inte har något att erinra mot förslaget.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Ärendet

Boverkets rapport tar sin utgångspunkt i arbetet för att minska klimatpåverkan från byggnader. Bygg- och fastighetssektorn i Sverige stod år 2020 för en femtedel av Sveriges totala inhemska utsläpp av växthusgaser. Dessutom genereras stora utsläpp utomlands genom importvaror som används i Sverige. År 2022 infördes regler om klimatdeklarationer för byggnader, som ett första steg för att reglera klimatpåverkan vid byggande. Dessa innehåller dock inga gränsvärden. Boverket har haft i uppdrag av regeringen att lämna ett författningsförslag, för ett nästa steg, i regler om klimatdeklaration för byggnader, som bland annat innebär ett krav på att gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan införs tidigare än 2027.

Rapportens förslag till utveckling av regler för klimatdeklaration innehåller ett införande av gränsvärden för maximal klimatpåverkan från 2025 och att dessa skärps vart femte år. Dessutom finns förslag kopplat till beräkningsmetodiken för att öka kvaliteten på klimatdeklarationerna. Förslagen presenteras mer detaljerat nedan.

Gränsvärden från 2025

Gränsvärden för maximal klimatpåverkan föreslås att införas 1 juli 2025, två år tidigare än tidigare föreslagits. Gränsvärdet gäller för modulerna A1-A5 (byggskedet) i kg CO₂e/m² BTA från de byggnader som uppförs och omfattas av regler om klimatdeklarationer för byggnader. Det stora behovet av att minska klimatpåverkan

snabbt är huvudmotivet för att tidigarelägga ett införande av gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan. Nyttan med att inkludera övriga livscykelkedan utöver byggskedet i gränsvärdet ses fortfarande som begränsad när det gäller att minska klimatpåverkan från de byggnader som uppförs. Andra styrmedel kan enligt Boverket sannolikt vara bättre att använda för att styra mot en högre energieffektivitet och mot lösningar som främjar ett framtida återbruk, en flexibilitet och liknande.

Gränsvärdet föreslås att omfatta samtliga byggdelar av en byggnad exklusive solceller och fast utrustning. Jämfört med nuvarande regler görs tillägg med fler byggdelar, invändiga ytskikt, fast inredning, och installationer, så att samtliga delar av byggnaden från grunden och dess isolering ingår. För solceller integrerade i byggprodukter eller utanpåliggande solceller ska klimatpåverkan redovisas i klimatdeklarationen. Gränsvärden föreslås att hanteras i två grupper, för de byggnader som omfattas av klimatdeklarationen.

Grupp 1: Relativt homogena byggnadstyper där det finns robusta referensvärden. I denna grupp ingår småhus, flerbostadshus, kontorsbyggnader, utbildning exklusive förskola, förskola, samt specialbostad. Ett gränsvärde föreslås för denna grupp (exklusive småhus) som motsvarar mediannivån för byggnadstypens referensvärde. För småhus föreslås i stället ett gränsvärde som motsvarar 75-percentilen för byggnadstypens referensvärde.

Grupp 2: Övriga byggnader där det saknas robusta referensvärden. Det införs ett gemensamt gränsvärde för denna grupp, som motsvarar 75-percentilen i referensvärdet för flerbostadshus. Installationer och fast inredning avsedda för verksamheten ingår inte i klimatdeklarationen och gränsvärdet.

	Byggnadstyp	Gränsvärde (kg CO ₂ e/m ² BTA)
Grupp 1	Flerbostadshus	375
	Kontor	385
	Utbildning exklusive förskola	380
	Förskola	330
	Småhus	180
	Specialbostad	385
Grupp 2	Övriga byggnader	460

Byggnader med blandade funktioner får viktade gränsvärden. Samma byggnader och byggnadstyper som redan idag är undantagna kravet på en klimatdeklaration föreslås även att gälla framöver.

Förslag till gränsvärden från 2030 och framåt

Gränsvärden föreslås att skärpas vart femte år. Gränsvärdet föreslås att sänkas med 25 procent till 2030, jämfört med nivån för 2025 förutom för småhus. Småhus föreslås få en mindre sänkning på mellan 0–15 procent 2030 jämfört med nivån 2025. En fördjupad utvärdering föreslås 2–3 år innan gränsvärdet skärps, av tillämpningen och

effekten av reglerna om klimatdeklaration och gränsvärdena för byggnaders klimatpåverkan.

Förslag som rör beräkningsmetodiken

Regler för att öka kvaliteten på klimatdeklarationer föreslås. En täckningsgrad på 80 procent föreslås samt att 75 procent av en byggnads klimatpåverkan ska kunna verifieras när det gäller vilka produkter som använts, samt dess mängder. Boverkets klimatdatabas ska fortsatt ha konservativt satta generiska klimatdata som ska användas i en klimatdeklaration om generiska klimatdata används. Schablonvärden föreslås få användas för tillkommande byggdelar. Specifika klimatdata får användas för byggprodukter, precis som i nuvarande regelverk.

Konsekvenser av förslagen enligt Boverket

Konsekvenser för byggherrar och entreprenörer

Administrativa kostnader bedöms att uppstå till följd av samtliga regeländringar. För byggherrar blir projekteringsskedet viktigare än tidigare, vilket bedöms vara en konsekvens av gränsvärdet. Det finns större möjligheter vid projekteringen, att göra val som optimerar en byggnads klimatpåverkan. Projekteringskostnaderna kan därmed öka, men det behöver inte betyda att byggkostnaderna ökar, under förutsättningen att byggnaden och materialåtgången optimeras.

Byggmaterialkostnaderna bedöms öka på grund av en högre kostnad för klimatförbättrande material. De kostnader som uppkommer är kostnader för att ta fram dessa material, och kostnader för EPD:er. Utslaget per produkt bedöms emellertid inte kostnaderna vara betydande. De som berörs direkt är de byggherrar och entreprenörer som får betala något mer för material. Byggprodukttillverkare berörs främst av kostnaden indirekt, för att ta fram Miljövarudeklaration innehållande materialets klimatpåverkan (Environment Product Declaration, EPD:er) och utvecklingskostnader.

Anpassningen till ett nytt sätt att bygga för att minska klimatpåverkan berör i första hand entreprenörer och handlar till exempel om att lära sig nya arbetssätt, som att exempelvis bygga med trä i stället för med betong, eller att optimera användningen av betong. En möjlig konsekvens av gränsvärden, är att byggherrar får in färre anbud, och att tillgången till underentreprenörer minskar. Detta kan i sin tur höja anbudspriserna i de fall byggentreprenörer väljer byggprojekt för privatpersoner snarare än byggprojekt som regleras av gränsvärden.

Kompetenshöjning bedöms vara aktuell för alla aktörer i byggprocessen. Framförallt finns behov av ökad kunskap om klimatberäkningar och hur konstruktioner och materialval påverkar klimatpåverkan.

Konsekvenser för staten

Staten är den aktör som, genom Boverket, bedöms få de största administrativa kostnaderna. Genom utvecklingskostnader, ökning av den löpande handläggningen,

ökade kostnader för utbildningsinsatser samt driften och underhållet av klimatdatabasen och ökning av tillsynskostnader.

Konsekvenser för kommunerna

Kommunerna berörs av informationskostnader, eftersom fler behöver upplysas om de krav som finns för klimatdeklarationer. Det innebär även att fler bekräftelser på registrerade klimatdeklarationer kommer att lämnas in till kommunerna inför slutbesked. Detta kan förmodas leda till ökade hanteringskostnader för kommunerna, men jämfört med den nuvarande lagstiftningen om klimatdeklarationer bedöms inte förändringarna bli stora.

Hur byggandet påverkas

Måttliga kostnadsökningar kan förutses för merparten av byggaktörerna. Kostnadsökningen kan uppskattningsvis vara i storleksordningen 1–5 procent av produktionskostnaden, exklusive markkostnader, för de projekt som vidtar åtgärder genom ett ändrat materialval. En studie visar att byggandet minskar med 1,2 procent samtidigt som hyrorna stiger med 2,4 procent, vid en ökning av byggkostnaderna med 5 procent. Det finns ingenting väsentligt som tyder på att gränsvärdet skulle kunna påverka den gestaltade miljön, genom ett ändrat val av husform och/eller fasadmateriäl.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget om att införa gränsvärden för klimatpåverkan i byggskedet. Det ligger helt i linje med Stockholms stads ambitiösa klimatmål och gränsvärden för klimatpåverkan vid nybyggnation är en viktig del för att nå den sektor som står för en stor del av stadens klimatpåverkan. Tydliga gränsvärden kommer att synliggöra de olika val som påverkar en byggnads klimatpåverkan, och kan därmed bidra till en utvecklad styrning av arbetet. Stadsledningskontoret anser också att det är viktigt med tydliga skärpningar av de gränsvärden som finns, och tycker att det förslag om skärpning var femte år är bra.

Stadsledningskontoret anser att föreslaget gränsvärde på 375 kg/CO₂e/kvm BTA är en rimlig nivå för år 2025. Det ligger i linje med flera av stadens bostadsbolags beslutade gränsvärden för nyproduktion. Dock behöver föreslaget gränsvärde skärpas mer än enligt förslaget om Sverige ska uppnå en halvering av klimatutsläppen till 2030 enligt nationellt klimatmål och byggbranschens färdplan inom Fossilfritt Sverige.

Förskolor är en byggnad som har stor spridning i sin klimatpåverkan, enligt Boverkets studie. Behovet för elevantal men också tomtens utformning påverkar starkt utformningen av förskolan. Det kan vara svårt att nå gränsvärdet för förskolor med mer än en våning. Stadsledningskontoret anser att gränsvärdet för förskolor bör ses över för att möjliggöra ett fortsatt byggande. Det behöver också övervägas om det är rimligt att förskolor integrerade i flerbostadshus har förutsättningar för ett betydligt lägre gränsvärde än det som föreslås för flerbostadshus i övrigt.

Även om stadsledningskontoret är positiva till förslaget finns en risk med ett införande redan 1 juli 2025. De projekt som kommer söka bygglov under 2025 är redan i framtagande av handlingar utan att hänsyn tagits till det nya gränsvärdet. Det är viktigt med tydlighet och förutsägbarhet i införandet för att inte projekt ska behöva projekteras om, då detta är kostsamt.

Boverket redogör inte för hur uppföljning av gränsvärdena ska ske. Stadsledningskontoret anser att det vid ett införande av gränsvärden bör tydliggöras hur uppföljning ska ske.

Som kommun som bygger olika typer av byggnader, av väldigt varierande karaktär, vill stadsledningskontoret särskilt lyfta ett behov av diskussion kopplat till de byggnader som nämns som grupp 2, övriga byggnader. Vid byggande av teknikintensiva byggnader som kräver stora mängder betong, såsom simhallar, kan det finnas svårigheter att nå det satta gränsvärdet. Det kan av den anledningen finnas ett behov att dela upp grupp 2 i några olika byggnadskategorier med olika gränsvärden.

Det kan också finnas vissa byggnader som bör undantas från kraven på gränsvärden, eller som kan ansöka om dispens vid särskilda skäl. Det kan exempelvis handla om byggnader som är av vikt för rikets säkerhet, eller samhällsviktig karaktär såsom byggnader med skyddsrum.

Avslutningsvis vill stadsledningskontoret framhålla vikten av att Boverket fortsätter att ta fram och vid behov utveckla digitala system, handböcker, seminarier och olika typer av vägledningar för klimatberäkningar.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att besvara remissen med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att överlämna exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Ersätтарыttrande av Aron Modig (KD), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret välkomnar ett införande av nationella gränsvärden och en utökad klimatdeklaration, som syftar till att kartlägga samt minska byggnaders klimatpåverkan. Förslaget är i enlighet med stadens ambitioner samt bygg- och anläggningssektorns klimatmål. Kontoret ställer sig positivt till att gränsvärden avgränsas till byggskedet, så att fokus läggs på att minska de utsläpp som sker idag och som kan verifieras. Exploateringskontoret tycker dock att Boverkets analys inte

tillräckligt belyser konsekvenserna av förslaget och har därför svårt att bedöma om ett införande till exempel riskerar att leda till ökade byggkostnader och på så sätt hindra byggandet och möjligheten att nå Stockholms stads bostadsmål. Kontoret vill även påtala vikten av att vissa byggnader undantas, exempelvis sådana som är viktiga för landets säkerhet, och att det finns digitala system samt vägledningar som underlättar arbetet med att ta fram klimatdeklarationer.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

1. Fastighetsnämnden beslutar att överlämna fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ser positivt på förslaget om införande av gränsvärden för klimatpåverkan i byggskedet och utveckling av reglerna om klimatdeklaration till att omfatta hela livscykeln, inklusive flera byggdelar. Stockholms stad har ambitiösa klimatmål och gränsvärden för klimatbelastning från nybyggnation är ett sätt att arbeta mot målen. Gränsvärden underlättar styrning mot lägre klimatpåverkan och en utvidgning av livscykelskedet och byggdelar som omfattas av klimatdeklarationen ger ett bättre beslutsunderlag och en mer heltäckande bild av klimatpåverkan från byggnaden.

Kontoret instämmer med Boverkets analys om konsekvenser för byggherren, vilka innefattar merarbete och ökande kostnader i projekteringsskedet samt ökade materialkostnader för klimatförbättrande material. Kontoret ser liksom Boverket behov av kompetenshöjning inom framförallt klimatberäkningar och hur konstruktioner och materialval påverkar klimatpåverkan.

Kontoret uppför i huvudsak byggnader i grupp 2 för gränsvärden Övriga byggnader, där referensvärden saknas i dagsläget, med ett föreslaget gränsvärde på 460 CO₂e/m² BTA. De byggnader som kontoret uppför är av mycket varierande karaktär och utgörs framförallt av enklare omklädnings-/servicebyggnader vid idrottsplatser samt idrottshallar, men kontoret uppför även teknikintensiva byggnader såsom badhus. Möjligheten att påverka klimatbelastningen vid byggnation av dessa olika typer av byggnader varierar avsevärt. För de enklare omklädnings-/servicebyggnaderna bör det föreslagna gränsvärdet snarast vara högt satt. För teknikintensiva byggnader såsom badhus, som dessutom behöver byggas med stora mängder betong, saknar kontoret referensvärden vad gäller klimatpåverkan från byggskedet. Klimatpåverkan kan dock antas vara relativt hög och möjligheten att begränsa klimatavtrycket är mindre än för många andra byggnadstyper. Det finns därför en farhåga att gränsvärdet kan komma att överskridas vid byggande av badhus. Vid en framtida översyn av regelverket är det önskvärt att grupp 2 delas upp i åtminstone några olika byggnadskategorier med olika gränsvärden.

Miljö- och hälsoskyddsnamnden

Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2024 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnamnden godkänner miljöförvaltningens svar på remissen.

Reservation av Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att Boverket föreslår att gränsvärden av klimatutsläpp från nyproduktion av byggnader införs 2025 istället för 2027, och att gränsvärdet skärpas successivt med en noggrann utvärdering inför varje regeländring.

Det är även positivt att förslaget inkluderar en tydlighet kring vilka krav som kommer att gälla framåt. Det är positivt att krav på minskad klimatbelastning ställs som ett teknikoberoende funktionskrav som inte styr materialval och metoder. Funktionskravet för att nå gränsvärden är nödvändigt för att skicka en tydlig signal till byggbranschens aktörer att välja teknikoberoende klimatsmarta och kostnadseffektiva lösningar vilket gynnar återbruksmarknaden.

Det behöver förtydligas vilket gränsvärde som kommer att gälla för byggnader som innehåller olika byggnadstyper, t.ex. flerbostadshus med förskola i bottenvåningen. Boverket redogör inte för hur uppföljning av gränsvärdena ska ske. Vid införande av gränsvärden bör Boverket ange riktlinjer för uppföljning.

Boverket behöver förtydliga hur verifikat (bevis på inbyggda material), ska kvalitetssäkras samt ge vägledning om hur dokumentation av underlagen som används i beräkningar ska ske.

Förvaltningen ställer sig positiv till att klimatdeklarationen utökas 2027 med fler byggnadsdelar, livscykelkedan och moduler än vad som ingår från 2022.

Utveckling av beräkningsmetoder har gått snabbt och medvetenheten i branschen har ökat på grund av införandet av klimatdeklarationer. Förvaltningen anser att det är nödvändigt att Boverket inkluderar utökade systemgränser som rivning (C-modul) och markarbeten för att driva på utvecklingen i branschen så att klimatmålen nås. Förvaltningen ser det också som nödvändigt att beräkningsmetodiken bygger på internationella standarder som harmoniseras både med Energiprestandadirektivet och de framgångsrika miljöcertifieringssystem som idag redan finns i Sverige för att minska administrativt arbete. Förvaltningen anser att en detaljerad byggdelsklassificering t.ex. enligt CoClass är en viktig förutsättning för en systemoberoende, allmänt tillgänglig och licensfri indelning av byggdelar. Ett klassifikationssystem som CoClass är nödvändigt för att byggnadens digitala modell (BIM) ska arbeta med kostnadseffektiva jämföranden mellan olika material- och

konstruktionsval, vilket gynnar prisvärda, klimatsmarta material och i synnerlighet återbruksmaterial.

Boverket har funnit att kostnadsökningen kommer bli liten om det ställs krav på gränsvärde inom det intervallet som förslås, och om det läggs till flera moduler i beräkningen som ligger till grund för klimatdeklarationen. Förvaltningen instämmer med Boverket och anser att den totala kostnadsökning för projekten kan motverkas genom en ökad digitalisering av beräkningsdata, mer resurseffektiv materialanvändning, utveckling av Boverkets databas, och större tillgång på EPD:er.

Förvaltningen delar Boverkets uppfattning att en omfattande renovering av en befintlig byggnad innebär en stor klimatpåverkan, och i vissa fall kan uppgå till samma storleksordning som produktionen av nya byggnader. Förvaltningen ställer sig därför positiv till att klimatdeklaration ska krävas vid annan ändring av en befintlig byggnad än tillbyggnad, om ändringen kräver bygglov och inte är undantagen från kravet på bygglov.

Boverket föreslår ingen klimatdeklaration för tillbyggnader. Förvaltningen anser att det behöver förtydligas hur tillbyggnadsprojekt kommer att hanteras eftersom tillbyggnadsprojekt kan ha lika stor klimatpåverkan som en ny byggnad.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 29 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen ser positivt på att gränsvärden för klimatpåverkan vid byggskedet och även från 2027 hela livsryttern för byggnader införs. Koncernledningen vet att dotterbolagen i koncernen är väl förberedda för ett sådant arbete.

Koncernens byggande bolag har i stor utsträckning redan genomfört beräkningar av klimatpåverkan för nyproduktionsprojekt inom sitt bestånd. Målsättningen för gränsvärdet gällande flerbostadshus om 365 kg CO₂/BTA från 2025 anses av koncernledningen inte vara tillräckligt utmanande för att snabbt påverka byggsektorn till minskad klimatpåverkan då många nyproduktionsprojekt idag redan klarar kravet. Däremot kommer framtida sänkningar från 2030 om minst 25 % mycket troligt vara mer utmanande och ha större påverkan vad gäller minskade klimatutsläpp. Koncernledningen ser positivt på att stegvis sänka kravställningarna och möjligheten det ger till att successivt anpassa byggsektorn till ett mer klimatsmart byggande.

Nivån på kravställningarna kommer också vara olika utmanande beroende på byggnadstyp, SISAB lyfter svårigheterna med att bygga förskolor med två våningsplan eller mer inom gränsvärdet i annat stommaterial än trä. Koncernledningen anser att det bör finnas möjlighet till undantag från gränsvärdet där förutsättningar avviker kraftigt från vad som kan anses vara normalt samt där byggande i fler våningsplan blir nödvändigt för en effektiv och rationell byggnad.

Koncernledningen vill i sammanhanget också lyfta att konsekvensen kan bli att produktionskostnaden per BTA kommer stiga till följd av högre krav på lägre CO2/BTA. Detta som en följd av att ingående material och system måste anpassas för lägre klimatpåverkan. Det kan även finnas risk för att vissa projekt som redan nu är projekterade eller där projektering påbörjats men som byggs efter 2025 kan till viss del behöva projekteras om för att klara de nya gränsvärdena, vilket kan innebära både förseningar och fördyringar. Koncernledningen ser att rimliga avvägningar i dessa projekt kan komma att behöva göras.

Koncernledningen hänvisar i övrigt till dotterbolagens remissvar där mer utförliga detaljer kring potentiell påverkan finns att läsa.

UNDERREMISSER

AB Svenska bostäders yttrande daterat den 11 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Svenska Bostäder ställer sig positivt till att tidigarelägga införandet av gränsvärden för byggnader. Bolaget anser att gränsvärdet är generöst satt och därmed riskerar att inte driva på klimatomställningen inom branschen i tillräckligt snabb takt. Bolaget har dock förståelse för att införande av gränsvärde som lagkrav bör sättas i paritet till att samtliga aktörer, även små och medelstora, har en rimlig möjlighet att uppfylla kravet. Bolagets erfarenhet är att dagens flerbostadshus utan större ansträngning kan klara gränsvärdet under förutsättning att underjordiska garage och skyddsrum inte krävs.

Bolaget anser att det är viktigt att det finns möjlighet att begära dispens från gränsvärdet om särskilda skäl finns. Exempel är vid uppförande av byggnader av samhällsviktig karaktär, t.ex. byggnader med skyddsrum som driver upp klimatutsläppen.

Svenska Bostäder är positiva till utvidgande av systemgränser. Bolaget har sedan ett par år tillbaka inarbetat motsvarande omfattning av byggdelar, systemgränser och täckningsgrad som ingår i förslaget i de klimatberäkningar som genomförs i nybyggnadsprojekten. En fortsatt standardisering av arbetssätten i branschen är viktig liksom digitala lösningar som underlättar och effektiviserar utbytet av information.

Bolaget anser att det är viktigt att så snart som möjligt tydliggöra riktning efter år 2030 då byggprojekt har långa ledtider.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s yttrande daterat den 8 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ställer sig i huvudsak positiv till Boverkets förslag. Mot bakgrund av att byggsektorn står för drygt 21 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser, delar Micasa bedömningen att det finns all anledning att införa fler åtgärder för att aktivt minska utsläppen vid nybyggnation och i förlängningen även vid beräkning av en byggnads hela livscykel.

Sedan lagen om klimatdeklaration för byggnader trädde i kraft den 1 januari 2022, har Micasa hittills inte berörts av dessa regler då bolaget inte har genomfört någon nybyggnation där bygglov beviljats efter att lagen började gälla. Som en förberedelse inför de kommande lagkraven om gränsvärden, har bolaget dock genomfört en fiktiv klimatberäkning i efterhand avseende ett nybyggt vård- och omsorgsboende. Även om dessa beräkningar av naturliga skäl inte är heltäckande i alla delar, bedömer Micasa att förslaget till gränsvärde för byggnadstypen specialbostad verkar vara på en rimlig nivå.

Bolaget anser dock att det är svårt att överblicka och ta ställning till i vilken grad de skärpta gränsvärdena från 2030 kommer att påverka kommande nybyggnationer samt vilka ekonomiska konsekvenser de utökade kraven kan komma att få på sikt. Även den pågående utvecklingen av regler inom EU om att bland annat redovisa klimatpåverkan för byggnader genom revidering av energiprestandadirektivet (EPBD), gör det också svårt att i dagsläget få en uppfattning av samtliga krav som bygg- och fastighetssektorn kommer att behöva förhålla sig till vad gäller miljö- och klimatfrågor på sikt.

Mot bakgrund av att Micasa har i uppdrag att uppföra många nybyggnationer under de kommande åren, befäror bolaget också att kostnaderna för diverse byggnadsmaterial kommer att öka betydligt ju fler och hårdare krav som behöver ställas på att materialvalen är klimatförbättrande och därmed kan möjliggöra uppfyllnad av aktuellt gränsvärde. En annan möjlig konsekvens av gränsvärden, som även Boverket lyfter i rapporten, är att byggherrar får in färre anbud och att tillgången till underentreprenörer därmed minskar, vilket i sin tur kan höja anbudspriserna.

Såsom Boverket konstaterar i rapporten, kommer även de administrativa kostnaderna att öka till följd av samtliga förslag till regelförändringar. Den kostnad för merarbete, som främst skiljer ett gränsvärde från en klimatdeklaration, är kostnader för att genomföra klimatberäkningar som följer byggprojektet från en ritning till en färdig byggnad, vilket främst byggherren berörs av.

I och med att Boverkets mall för klimatdeklaration utgår från konservativa värden, kommer även användandet av miljövarudeklarationer för miljöprodukter (EPD) att få en stor betydelse, vilket kräver både kunskap om och kontroll av dessa. För Micasas del kommer detta troligen att leda till ökade kostnader i form av behov av både utökning av personal och anlitanade av konsulttjänster.

Även om Micasa ser en del utmaningar med Boverkets förslag, anser bolaget att klimatfrågorna även bör synliggöras och få en utökad betydelse i plan- och bygglagen (PBL). Detta utifrån att det finns uppenbara behov av att minska klimatavtrycket avseende nybyggnationer framöver. Mot denna bakgrund anser Micasa att klimatfrågor behöver vägas in på ett tydligare sätt i bygglovsbedömningar och detaljplanarbeten samt utgöra en del av bedömningen vid handläggning avseende sådana ärenden. Detta genom att även klimatrelaterade krav bör utgöra en faktor i 8 kap. 1 § i PBL, i likhet med de nuvarande bedömningarna i denna paragraf gällande en byggnads lämplighet, kulturmiljö, gestaltning, tillgänglighet samt anpassning till

omgivningen. I annat fall anser bolaget att det kan riskera att bli märkligt om exempelvis gestaltning av en byggnad även fortsättningsvis värderas högre i PBL i jämförelse med klimatrelaterade krav.

Micasa vill avslutningsvis även framföra att det är viktigt att Boverket fortsätter att ta fram och vid behov utveckla handböcker, seminarier och olika typer av vägledningsmaterial för klimatberäkningar av gränsvärden med mera. Gärna också med praktiska tips och anvisningar för insamling av data till beräkningsunderlag, inklusive verifikationer, inför kommande klimatdeklarationer. Vad gäller upphandlingar, välkomnar Micasa förslaget om att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att ta fram upphandlingskriterier som kan användas vid upphandlingar av entreprenörer eller konsulter, för att uppnå gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan.

Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) yttrande daterat den 12 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB konstaterar att gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan bidrar till att minska utsläppen och nå klimatmål.

Då stadsbyggnadsprocesser normalt sätt är långa är det av vikt att förutsättningarna är förutsägbara och att det ges möjligheter att göra avsteg beroende på hur långt man kommit i planeringen av en byggnad. Annars finns risk för tidsförskjutningar och kostnadsökningar på grund av omtag.

SISAB ser därför risker med att gränsvärde kan införas redan 1 juli 2025, vilket endast är drygt ett år bort. De projekt som kommer söka bygglov under 2025 är redan i framtagande av handlingar där man inte tagit hänsyn till det nya gränsvärdet. Bolaget anser att det vore bra om det är en rimlig tid från dess att beslut fattas tills att gränsvärdet börjar gälla så att det inte krävs att projekt behöver projekteras om, då detta är kostsamt. Om införandet av gränsvärdet är kort inpå beslutet så kan en övergångsperiod möjliggöra att projekt inte behöver projekteras om i samma omfattning.

SISAB ser därför att det vore lämpligt med tillåtande av avsteg, något som remissen inte tar upp. Detta skulle exempelvis kunna vara aktuellt i kulturklassade områden eller när det föreligger extra utmanande förutsättningar på en tomt. Eller kopplat den införandetidpunkt som Boverket föreslår.

SISAB ser mycket positivt på att använda CoClass för redovisning av byggdelaars klimatpåverkan samt att Boverket även undersöker möjligheterna att staten tar över ägande- och förvaltningsansvaret från Svensk byggtjänst.

SISAB ställer sig positiva till att solceller inte inkluderas i gränsvärdet.

Underlaget som Boverket presenterar för förskolor visar att just förskolebyggnaders klimatpåverkan har väldigt stor spridning. Förskolor är de byggnader som i Boverkets gränsvärdesstudie skiljer sig mest åt. Detta framförallt för att förskolor är de byggnader med mest varierat stommaterial. Detta gör att förskolor har byggnader

med resultat mellan under 200 kg CO₂e/m² BTA till över 400 kg CO₂e/m² BTA. Behovet för elevantal men också tomtens utformning påverkar starkt utformningen av förskola där det framförallt är antalet våningar som varierar, vilket kan ha omfattande påverkan på byggnadens klimatpåverkan. I Boverkets rapport Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan och en utökad klimatdeklaration syns spridningen av klimatpåverkan för förskolor och att utifrån referensstudien så når flertalet av förskolorna med två eller fler våningar inte ner till gränsvärdet trots användning av typiska värden för konstruktionsstål, gips och isolering samt klimatförbättrad betong.. Detta påvisar utmaningen att framöver bygga förskolor med två våningar, i annat stommaterial än trä och samtidigt klara gränsvärdet. Därför ser SISAB att gränsvärdet för förskolor behöver ses över ytterligare för att möjliggöra fortsatt byggande.

En utveckling kan vara att premiera vissa system/konstruktioner/material som exempelvis demonteringsbarhet, material med lång livslängd med mera, detta särskilt utifrån att byggnadens hela livscykel inte ingår från införandet 2025.

Gällande förslagets ekonomiska konsekvenser så ser SISAB en stor risk att kostnaderna i rollen som byggherre kommer att öka genom införandet av gränsvärden med tillhörande regeländringar. Det rör kostnader vid projektering i form av ökade timmar för bland annat projekt-/projekteringsledare, arkitekter, konstruktörer och miljösamordnare. Även övriga discipliner och moment som exempelvis VVS, el och ytskikt kommer att kräva mer tid för val av rätt material/produkter/ system som både uppfyller exempelvis kvalitetskrav, akustik, brandkrav samtidigt som det även ska vara låg klimatpåverkan.

Vissa material/system kommer även att bli dyrare på grund av högre efterfrågan och utvecklingskostnader för att ta fram nya material/system. Kraven på gränsvärden kommer att kräva ökad administration i produktion för att säkerställa att rätt material och installationer byggs in samt att dess mängder dokumenteras.

Det kan även bli aktuellt att byta ut material/system under pågående produktion på grund av exempelvis leveranssvårigheter och klimatkraven måste då även uppfyllas i de utbytta produkterna/ systemen (resurser för utredning).

I dagsläget har SISAB inte tillräckligt med eget underlag från egna projekt för att fullt ut analysera de ekonomiska konsekvenserna för bolaget. De byggnader som det har gjorts klimatberäkningar på hittills inom SISAB är en bra bit över de föreslagna gränsvärdena.

Kostnadsutmaningen kopplar på kort sikt till frågan om införandetidpunktför de projekt som ska söka bygglov men inte projekterats för de nya gränsvärdena. Det finns även projekt som i princip är färdigprojekterade men som är pausade eller framskjutna i tid av olika anledningar. Dessa projekt kan komma att delvis behöva projekteras om för att klara gränsvärdena. SISAB skulle därför gärna se möjligheter till avsteg under en övergångsperiod.

Marken, särskilt i storstadsområden, är en begränsad resurs och påverkar i sig ofta utformningen av byggnaden, exempelvis byggnation i souterräng eller placering av

garage/källare under byggnaden, vilket i sig är en faktor som ökar klimatbelastningen och försvårar att uppnå uppsatta gränsvärden.

SISAB ser en risk i att det fram till år 2027/2028 inte kommer att finnas tillräckligt med färdigställda byggnader som omfattats av kravet för att kunna utvärdera nivåerna på gränsvärden inför den eventuella skärpningen på 25 procent till 2030. Både pga att det ofta är en lång process från bygglov till färdigställande samt att nyproduktion har bromsat upp pga bland annat inflation och höjda räntor. Risker finns både utifrån antal men också kategorier av byggander. Det är viktigt att gränsvärden för 2030 och framåt kommuniceras i god tid så att projekt inte påbörjas utan att ha de nya kraven i beaktning.

Det finns en risk vid byte av stommaterial från exempelvis stål och betong till trä som kan innebära ändrade försäkringspremier och försäkringsvillkor.

SISAB är positiva att man ser över klimatpåverkan även i ombyggnationer men ser också att det kan vara än mer komplext än att göra klimatdeklaration för en ny byggnad. Kommande EU-krav i Energy Efficiency Directive (EED) och i Energy Performance Building Directive (EPBD) kommer leda till att en avsevärd del av SISAB:s och andra bolags fastighetsbestånd kommer behöva genomföra omfattande renoveringar. Storleken på renoveringarna kan leda till behov av ansökan om bygglov vilket gör att de även omfattas av en klimatdeklaration. För att klara kraven för EED och EPBD kommer tekniska installationer behöva bytas ut till mer energieffektiva och klimatskal kommer behöva förbättras alternativ bytas ut. De nya materialen som krävs men också arbetet med att renovera kommer ha en betydande klimatpåverkan och står delvis i målkonflikt mot att minska klimatpåverkan, speciellt då Sveriges energimix är så fossilfri. Att göra en klimatdeklaration för ombyggnad motverkar inte möjligheten att klara kraven i EED och EPBD, men om gränsvärden även införs för ombyggnad kan det bli utmanande.

I EPBD ges förslag på att nya byggnader ska uppnå Zero emission building som ska vara 10 procent bättre än dagens nybyggnadskrav. Energieffektiva byggnader kräver effektiva installationer och tätt klimatskal, mer isolering kan leda till minskad energianvändning i driftskede men ökade utsläpp i produktion. Här står energieffektivitet och minskad klimatpåverkan i målkonflikt och det är viktigt att kommande regelverk möjliggör båda delar.

SISAB ställer sig positiv till att kravet om klimatdeklarationer kommer att utökas år 2027 till att omfatta hela livscykeln, för att främja hållbarhet och motverka kortsiktiga lösningar med stort underhållsbehov. Om byggnaderna kräver ett stort underhåll kan det i förlängningen leda till totalt sett högre utsläpp under de närmsta 50 åren än om man byggt byggnader som är mer hållbara över tid.

SISAB vill poängtera vikten av en förutsägbarhet i planeringen och att olika klimatkrav samverkar i syfte att uppnå de bästa förutsättningarna. Nationella och eventuella ambitionsökningar i lokala krav behöver vara förutsägbara och ha införandetider med möjligheter till avsteg i syfte att inte förlänga och fördyra

byggnadsprocesser. Det är eftersträvansvärt att ha ett livscykelperspektiv och ett verksamhetsperspektiv med i olika bedömningar av krav som ska införas. Analyser visar exempelvis att klimatkraven kan premiera mindre byggnader för förskola, vilket inte är detsamma som att byggnaden uppfyller kraven för hur verksamheten vill organisera sitt arbete.

AB Stockholmshems yttrande daterat den 12 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Rapport			
Kapitel/bilaga	Sida	Synpunkt	Förslag på justering/tillägg
Dokument "PM Komplettering gränsvärden..."	4	Gränsvärde flerbostadshus	Redan nu kan man med hjälp av EPD och klimatoptimering nå ner till 230 kg CO ₂ /BTA i flerbostadshus med betongstomme. Ett gränsvärde på 300 istället för 365 skulle ge en klimatbesparing på uppskattningsvis ca 1 000 000 ton CO ₂ -ekvivalenter (25 % över Stockholms stads territoriella utsläpp) varför AB Stockholmshem förespråkar detta som gräns istället. Omställningen bedömer vi kommer att gå för långsamt med ett gränsvärde på 365 kg CO ₂ -ekvivalenter/m ²
			BTA. Branschen är i princip redan där, och lägre, idag.

Remiss	13	<p>Formulering: ”Anpassningen till ett nytt sätt att bygga berör i första hand entreprenörer. Det handlar till exempel om att lära sig nya arbetssätt, som att exempelvis bygga med trä i stället för med betong, eller att optimera användningen av betong.”</p>	<p>Bland annat stomval måste ske tidigt under detaljplaneprocessen för att säkerställa max tillåtna byggnadshöjd som detaljplanen medger. Att ändra från betongstomme till trästomme är oftast inte ekonomiskt genomförbart eftersom projektet tappar en våning. Kostnadmässigt drabbar förslaget byggherren.</p>
Remiss	13	<p>Det finns större möjligheter vid projekteringen, att göra val som optimerar en byggnads klimatpåverkan. Projekteringskostnaderna kan därmed öka. Men det behöver inte betyda att byggkostnaderna ökar, under förutsättningen att byggnaden och materialåtgången optimeras. (s. 13)</p>	<p>Då en byggprocess tar många år, hinner gränsvärdet skärpas ytterligare under handläggnings- och projekteringstiden. Att då tvingas förhålla sig till nya, skärpta klimatkrav så långt fram som vid bygglov då processen redan fortgått i många år, kan medföra ökade kostnader till exempel för utbyte till klimatsmartare/utpekade material. Förslaget medför därmed en kostnadsökning framför allt för byggherrarna.</p>
Remiss	90	<p>Utökad systemgräns (A-C)</p>	<p>Det är viktigt att Boverket tydligt definierar indata för beräkning av t ex livslängd på byggnad, underhåll av olika byggdelar/material, t ex fasad, så att branschen räknar så lika som möjligt. Samt att krav formuleras i linje med EU-krav taxonomi et cetera.</p>

Remiss	94	Avsnittet ” Klimatdeklaration av markarbeten och	Vi ser svårigheter med att beräkna ”grovschaktning, terrassering med kross,
		Markförstärkning”	pålning, markstabilisering, spontning, saneringsåtgärder och borttransport av förorenade massor (ej sanering på annan plats), finplanering, hårdgjorda ytor, sprängning och avverkning” då de inrymmer olika komplicerade poster att beräkna. Till exempel kan pålning vara enkelt, medan att få fram mängden kross men då endast inom 2 meter från fasadliv kan vara svårt, då en grop ofta har varierande djup och det därmed kan vara svårt att mäta volym. En sittbänk/lekyta kan teoretiskt befinna sig inom 2metersgränsen, och ingår i finplanering. Det blir oklart om den då skall beräknas eller inte. Här finns det mycket att förtydliga till 2027. Beklagligtvis saknar bolaget i nuläget förslag på hur lydelsen istället skulle kunna vara utformad.

Remiss	100	”Förslag 2027”	<p>Det är positivt att det börjar ställas krav på ombyggnader. Dock anser vi att en gränsdragning vid bygglovskrävande åtgärder exkluderar exempelvis byten av ventilationssystem och stammar för vatten och avlopp. Vi ser därför att kravet bör utökas till att omfatta åtminstone dessa discipliner, eller att en nedre monetär gräns för ombyggnader som skall klimatberäknas införs istället. Till exempel >1 MSEK.</p>
Remiss	100	Avsnitt ”Klimatdeklaration vid ombyggnad och tillbyggnad 2027”	<p>Tillbyggnader kan vara väl så omfattande. Huruvida de skall ingå i gränsvärden eller ej tar bolaget inte ställning till, men de borde rimligen omfattas av samma krav på klimatberäkning som nämnda bygglovskrävande ombyggnader. Att till exempel ”en påbyggnad (nämnt på sidan 108) saknar underbyggnad” är en sanning med modifikation. Det pågår i nuläget relativt stora påbyggnader (2 plan på ett 6våningshus) som har krävt tillkommande grundförstärkning. Bedömningen som görs i remissen är således ej korrekt. Vilka krav som skall ställas är upp till Boverket, men tillbyggnader kan absolut ha en relevant klimatpåverkan.</p>

AB Familjebostäders yttrande daterat den 4 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Införande av förslaget kan förväntas bidra till ett minskat klimatavtryck. Förslaget bidrar till att hela byggbranschen behöver agera mer proaktivt. Bolagets eget mål till 2030 är att halvera klimatavtrycket jämfört med dagsläget. Bolaget är positivt till att gränsvärden införs redan 2025 istället för 2027 och att gränsvärden ska omfatta samtliga byggdelar, dvs en utökning jämfört idag. I bolagets egna klimatberäkningar för byggnader ingår redan alla byggdelar.

Bolaget anser att föreslaget gränsvärde på 375 kg/CO₂e/kvm BTA är en rimlig nivå för år 2025. Det ligger i linje med bolagets egna beslutade gränsvärden för nyproduktion. Dock behöver föreslaget gränsvärde skärpas både tidigare och mer än enligt förslaget om Sverige ska uppnå en halvering av klimatutsläppen till 2030 enligt nationellt klimatmål och byggbranschens färdplan – fossilfritt Sverige.

Bolaget biträder förslaget om viktade gränsvärden för byggnader med olika funktioner. Det behöver dock övervägas om det är rimligt att förskolor integrerade i flerbostadshus har förutsättningar för ett betydligt lägre gränsvärde än det som föreslås för flerbostadshus i övrigt. Förskolor har som förslag ett gränsvärde på 330 kg CO₂e/kvm BTA. Svårigheter kan t ex uppstå om förskolor, enligt förslaget, får mer än 10% lägre gränsvärde än flerbostadshus i övrigt.

Bolaget biträder förslaget i fråga om omfattning av klimatberäkningen. Den motsvarar bolagets redan idag tillämpade omfattning inklusive täckningsgrad och verifikat. Bolaget anser dock att de delar som föreslås beräknas med schabloner successivt behöver ersättas med faktiska klimatdata och att Boverket bör få i uppdrag att ta fram en plan för det.

Bolaget anser att täckningsgraden bör vara högre än föreslagen nivå på 80%, minst 90 procent, vilket utgör bolagets eget krav vid egna klimatberäkningar. 75% verifikat är enligt bolaget en rimlig nivå, och linje med de krav bolaget idag tillämpar vid egna klimatberäkningar.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Ersättaryttrande av Aron Modig (KD)

Bostadsbristen i Stockholm har en negativ påverkan på vår ekonomi, försämrar kraftigt ungas möjligheter till eget boende samt bidrar till inlåsnings effekter i ett redan hårt reglerat och mycket trögt bostadssystem. Samtidigt behöver omställningen till ett mer hållbart samhälle fortsätta.

Enligt Boverket kommer förslaget om gränsvärden leda till ökade produktionskostnader, minskat byggande och högre hyror för hyresrätter. Samtidigt anges andra överlappande styrmedel som koldioxidskatten och utsläppsrättigheter som mer styrande mot en hållbar byggbransch. Exploateringskontoret skriver därtill att det är svårt att avgöra av Boverkets analys vad dessa konsekvenser skulle få för effekt på staden. Samtidigt som vi ser logiken i att inrätta ett nationellt regelverk för att minska byggsektorns klimatpåverkan, istället för lokala särregleringar, hade vi föredragit en annan tillämpning. Byggsektorn är redan hårt ansatt och staden är långt ifrån att nå sina bostadsmål. Istället för att inrätta ett gränsvärde utifrån en median som påverkar hela byggsektorn på bred front i ett redan mycket utmanande läge, vore ett tak att föredra med fokus på att motverka de allra mest klimatpåverkande byggmetoderna.

Trots goda intentioner riskerar ambitiösa klimatregleringar knäcka ryggen på den byggsektor som är helt avgörande för att motverka bostadsbristen i landet. Att sluta bygga får inte bli det enda hållbara alternativet. Sverige och Stockholm ska naturligtvis fortsätta ställa om. Men vägen till hållbarhet når vi ansvarsfullt genom teknikutveckling och successiv utfasning av miljöskadliga ämnen och arbetsmetoder - med utgångspunkt i respektive sektors förutsättningar.

Miljö- och hälsoskydds-nämnden

Reservation av Tapani Juntunen (SD)

Tapani Juntunen (SD) föreslår att nämnden beslutar att avslå förvaltningens förslag, samt att därutöver anföra följande: Stockholm stad bör avstyrka alla ytterligare administrativa pålagor som kan leda till ökade byggkostnader. Vidare bör Stockholm stad tydligt framföra att ny EU-lagstiftning inte ska överimplementeras i Sverige. I de fall som Sverige är tvingade att införa ett EU-direktiv eller förordning bör den svenska lagstiftningen motsvara miniminivån. Detta för att undvika konkurrensnackdelar och oproportionerligt höjda administrativa kostnader.